

Sotsiolingvistika perspektiive ja ülesandeid ühiskonnas

Pirkko Nuolijärvi
Rakenduslingvistika konverents, Tallinn
20.4.2018

Kava

1. Sotsioloogilise uurimise perioodid
2. Variatsioonide uurimiseained
3. Perspektiivid
4. Sotsioloogilise uurimise areng
5. Tuleviku ülesanded

Sotsiolingvistilise uurimise perioodid

- Traditsionaalne dialektoloogia:
eelmodernismi raamistik
- Variatsiooniline sotsiolingvistika:
modernismi raamistik
- Dekonstruktivne sotsiolingvistika:
hilise modernismi ja globalisatsiooni
raamistik

(Coupland 2009)

Variatsioonide uurimise lained

1. laine: Variatsiooniline sotsioloogiline: kvantitatiivsele keskenduv sotsioloogiline
1. laine: Variatsioonianalüüsiga ühendatud etnometodoloogiliselt keskendatud vastastikuse mõju uurimine; sotsiaalsed võrgustikud, rühmaseosed ning sotsiaalne orienteerumine ja keeleline identiteet
2. laine: Dekonstruktivne sotsioloogiline, etnograafiliselt keskendatud sotsioloogiline; variatsioonide nähtusi uuritakse tähendussüsteemina (Eckert 2012)

Perspektiive

Sotsiolingvistiline variatsioonianalüüs

Keelevahetus ja keele säilitamine

Interaktsioonianalüüs

Rahvalingvistika

Etnolingvistika

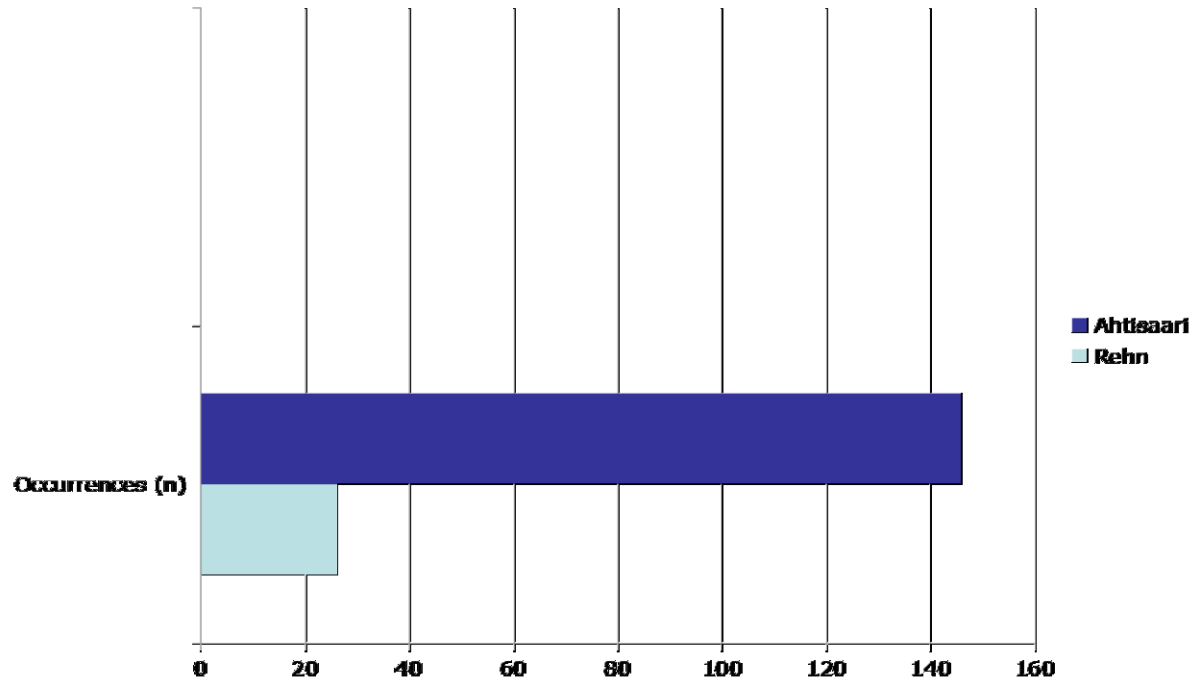
Variatsiooni analüüs

Varieteet

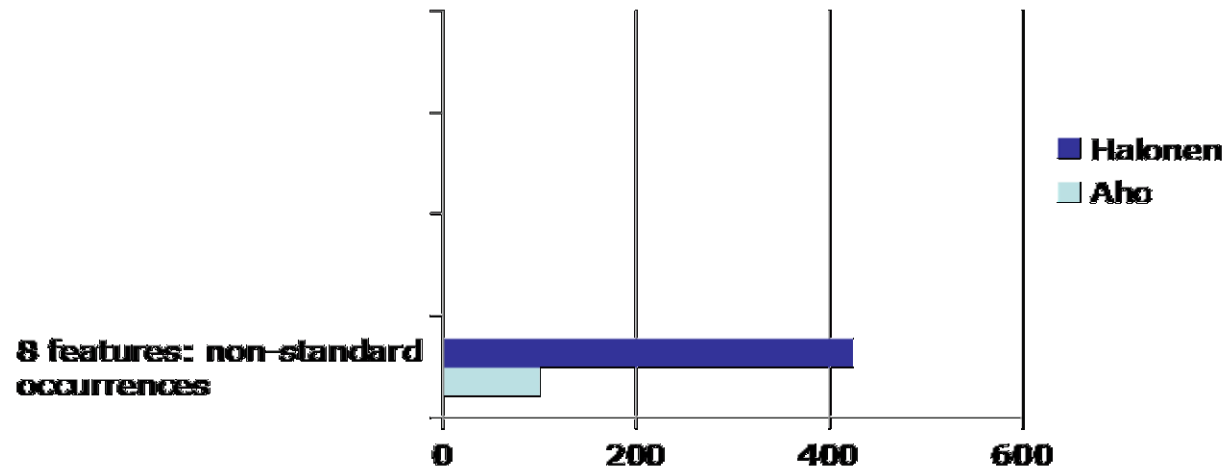
Variaabel, näiteks soome inessiiv

Variant, *talossa* ~ *talosa* ~ *talos* 'majas'

Ahtisaari ja Rehn1994

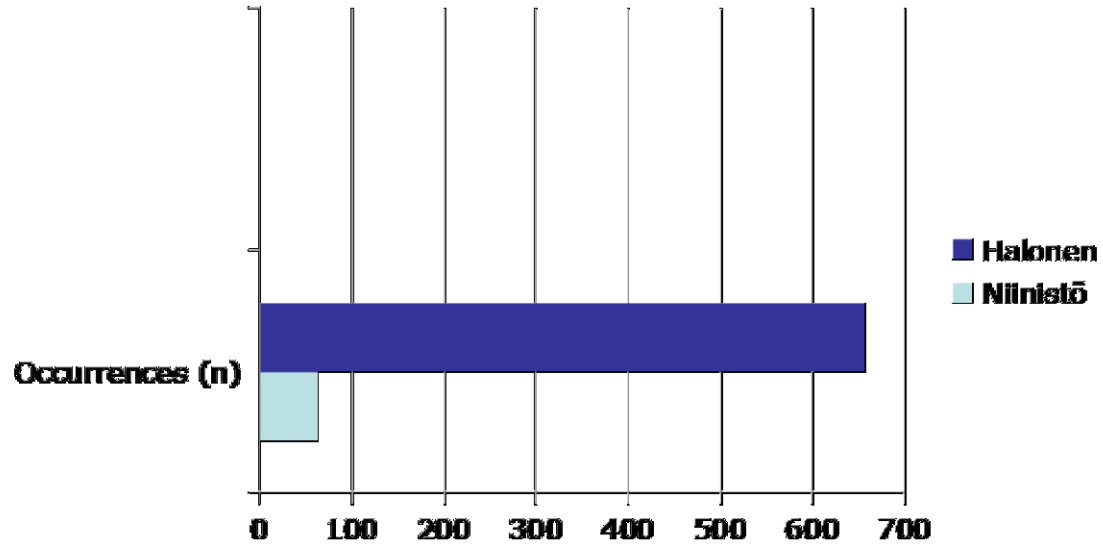

Halonen ja Aho 2000

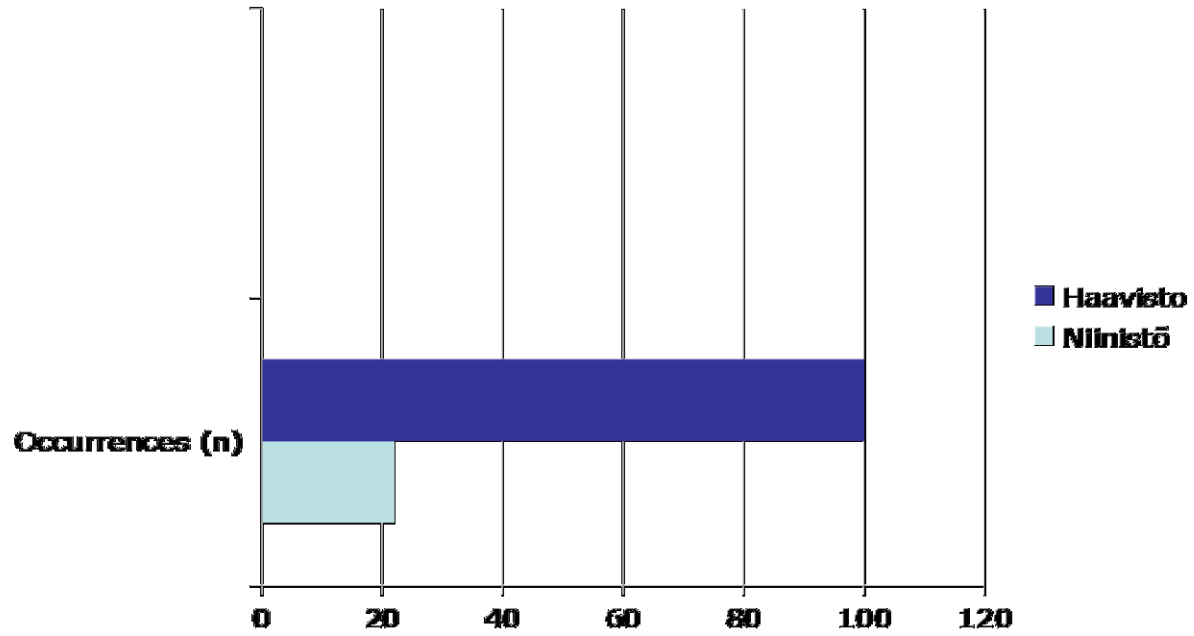

Halonen ja Niinistö

Haavisto ja Niinistö

Kasutatud meetodid

- Näilise aja meetod (apparent time, näennäisaikametodi): Arvatakse, et praeguste noorte kõneviis on hiljem keskealiste kõneviis ja praeguste keskealiste kõneviis on tuleviku pensioniealiste kõneviis
- Reaalaja meetod (real time, reaaliaikametodi): analüüsitakse sama keelekollektiivi kahel või kolmel ajahetkel. Paneeluuringutes on samad üksikisikud, trendiuuringutes osalt samad või erinevad informandid

ELDIA

(European Language Diversity for All)

Laakso, Johanna, Sarhima, Anneli, Spiliopoulou Åkermark, Sia & Toivanen, Reetta 2016. *Towards openly multilingual policies and practices. Assessing minority language maintenance across Europe*. Bristol, Buffalo & Toronto: Multilingual Matters.

Keelevahetus ja keele säilitamine

Isikud	Põlvkond								
	A	B	C	D	E				
1	Ab	>	Ab	>	AB	>	AB	>	(AB)
2	Ab	>	AB	>	AB	>	AB	>	(AB)
3	Ab	>	Ab	>	AB	>	BA	>	B
4	Ab	>	Ab	>	AB	>	Ba	>	B
5)	Ab	>	Ab	>	AB	>	B	>	B

(Tandefelt 1988)

Interaktsiooniline sotsiolingvistika

- Diskurssidentiteet ja sotsiaalne identiteet
- Mitte ainult see, milline variatsioon on, aga ka see, mida me teeme erinevate variantidega
- Funktsionaalne variatsioon

Rahvalingvistika ja keeleline teadlikkus

- Keeleline teadlikkus
- Murrete ja keelevariantide äratundmine
- Keskne uurimisobjekt on metakeel

Standardkeel hilise modernismi ajal

1. Destandardisatsioon

Keelekasutus kaugeneb standardkeelest, ja standardkeele ideoloogia on nõrgem kui varem.

2. Demotisatsioon (vrt. Demotizierung, Mattheier 1997)

Standardkeelt kasutatakse aina laiemalt, ilma et selle staatus või keeleideoloogiad muutuvad.

Standardkeelt hakatakse kasutama murrete asemel seal, kus enne kasutati murdeid.

”Peab olema kõige parem keel (best language), aga see on erinev kui enne.” (Kristiansen 2003)

Etnolingvistika

- Võõrad kultuurid
- Oma kultuur ja selle enesestmõistetavad omadused
- Mitmekeelsus ja eri keelte väljendite kasutamine samas situatsioonis (*language crossing, kieleily*)
- *Superdiversiteet*: keeled ei ole eraldi ja keelte piirid ei ole selged

Sotsiolingvistilise uurimise areng

Murdeuurimisest

- > variatsiooni analüüs, näilise aja meetoditega ja reaalaja meetoditega
- > variatsiooni analüüs ja interaktsiooni analüüs
- > variatsiooni analüüs ja rahvalingvistika
- > variatsiooni analüüs, interaktsioonianalüüs ja etnolingvistika
- > lingvistika ja sotsiaalteaduste ühendamine
- > muud teed?

Tuleviku ülesandeid

- koguda materjali erinevates situatsioonides
- kasutada erinevaid meetodeid üheskoos
- kasutada mitmekülgsemalt kvantitatiivseid meetodeid
- ühendada sotsiolingvistika sotsioloogiliste meetoditega
- rõhutada sotsiaalsete erinevuste põhiküsimusi; liivakellaühiskonna klasside analüüs sotsiolingvistika vaatenurgast

Kirjandust

t

AGHA, ASIF 2007. *Language and social relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

BLOMMAERT, JAN. 2010. *The sociolinguistics of globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

COUPLAND, NIKOLAS 2009. Dialects, standards and social change. In: Maegaard, Marie, Gregersen, Frans, Quist, Pia & Jørgensen, J. Normann (toim.), *Language attitudes, standardization and language change*. Oslo: Novus, 27–49.

ECKERT, PENELOPE 2012. Three waves of variation study: The emergence of meaning in the study of sociolinguistic variation. *Annual review of anthropology* 41, 87–100.

KRISTIANSEN, TORE 2000. Findes Næstved-københavnsk? In: *Folkmålsstudier* 39. Meddelanden från Föreningen för Nordisk Filologi. Helsingfors,

LEHTONEN, HEINI 2015. *Tyylitellen. Nuorten kielelliset resurssit ja kielen sosiaalinen indeksisyys monietnisessä Helsingissä*. Helsingin yliopisto. Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

VAATTOVAARA, JOHANNA 2009. *Meän tapa puhua. Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. SKST 1224. Helsinki: SKS.

Täna tähelepanu eest!

